

KLP Kapitalforvaltning AS

Årsrapport 2016

STYRETS ÅRSBERETNING

KLP Kapitalforvaltning leverte gode forvaltningsresultater og et årsresultat på 14 millioner kroner i 2016. Selskapet forvaltet ved utgangen av året 442 milliarder kroner i verdipapirer og erfarer en stabil vekst i kapital til forvaltning. Framtidsutsiktene for selskapet er gode.

KLP Kapitalforvaltning AS har sitt hovedkontor i Oslo og er 100 prosent eiet av Kommunal Landspensjonskasse gjensidig forsikringsselskap (KLP).

Selskapet er et fondsforvaltningsselskap med konsesjon fra Finanstilsynet til å forvalte verdipapirfond og alternative investeringsfond, samt å yte investeringstjenestene aktiv forvaltning, investeringsrådgivning og ordreformidling. Selskapet er hovedleverandør av forvaltningstjenester til forsikringsvirksomheten i KLP-konsernet. Selskapet er ved utgangen av 2016 nest største fondsforvaltningsselskap i Norge og størst på forvaltning av aksjefond . Fondene forvaltes for institusjonelle kunder og privatpersoner. Selskapet forvalter både aktive og indekxnære forvaltningsprodukter i så vel norske som internasjonale verdipapirer.

Ved årets slutt hadde selskapet en samlet forvaltet kapital på 442 milliarder kroner i finansielle instrumenter, en økning på 43 milliarder kroner siden 2015.

Årsresultatet for 2016 er 14,1 millioner kroner. Dette foreslås disponert slik (tall i hele tusen kroner):

Netto mottatt konsernbidrag	-28
Overført til annen egenkapital	14 140
Totalt disponert	14 112

Selskapet har avgitt netto konsernbidrag på -28 tusen kroner i 2016.

Styret anser resultatregnskapet for 2016 og balansen per 31.12.2016 med noter for å gi fullstendig informasjon om driften i 2016 og den økonomiske stillingen ved utgangen av året. Med utgangspunkt i det framlagte årsregnskap legger styret til grunn at forutsetningen om videre drift er oppfylt. Styret anser selskapets soliditet som god.

Forvaltningskapitalen ved årets slutt var fordelt slik på aktivaklasser (tall i milliarder kroner):

Aktivklasse	Markedsverdi
Aksjer	135
Anleggsobligasjoner	143
Omløpsobligasjoner	110
Pengemarked	40
Sikring	14
Sum	442

Virksomhetsområdene

Aktiv forvaltning

Seksjonen forvalter aksje-, rente- og spesialfondsporteføljer med mål å levere bedre risikojustert avkastning enn referanseindeksene. Meravkastningen innen virksomhetsområdet ble 917 millioner kroner i 2016, noe som er det beste resultatet noen gang. Fordelingen av meravkastningen på norske aksjer, norske renter og spesialfond var hhv. 564 millioner kroner, 145 millioner kroner og 208 millioner kroner.

Indeksnær forvaltning

Seksjonen forvalter porteføljer som gir en bred markedseksposering uten vesentlig avkastningsavvik målt mot markedsavkastningen. For aksjer er dette regionale, globale og framvoksende markeder, samt det norske. Seksjonen forvalter i tillegg et globalt aksjefond etter en kvantitativ og regelstyrt metode. I rentemarkedet forvaltes globale statsobligasjoner og globale kredittobligasjoner. Resultatene for forvaltningen i 2016 var gode med porteføljeavkastning nær avkastningsmålene.

Private Equity

Private equity-investeringene skjer i hovedsak gjennom kommitteringer til lukkede private equity-fond, men det kan også investeres direkte i selskaper. Det er kommittert totalt 11,5 milliarder kroner, mens investert beløp utgjør 7,4 milliarder kroner. Porteføljen er bygget opp gradvis over en årrekke, men store deler av den er fortsatt i en relativt tidlig fase.

Fond - salg og marked

Fondsseksjonen har ansvaret for salg, markedsføring og oppfølging av kunder utenfor konsernet. Salg til privatpersoner skjer dels gjennom selskapets egne kanaler på klp.no og dels gjennom distributører som formidler ordre i KLP-fond til selskapet på vegne av sine bakenforliggende kunder. Salg til institusjonelle kunder skjer i hovedsak gjennom direkte dialog mellom kunder og selskapes salgsmedarbeidere.

Investerings tjenester

Investerings tjenester samler linjefunksjonene innenfor forretningsstøtte og kontroll for investerings- og fondsvirksomheten.

Rådgivning og analyse

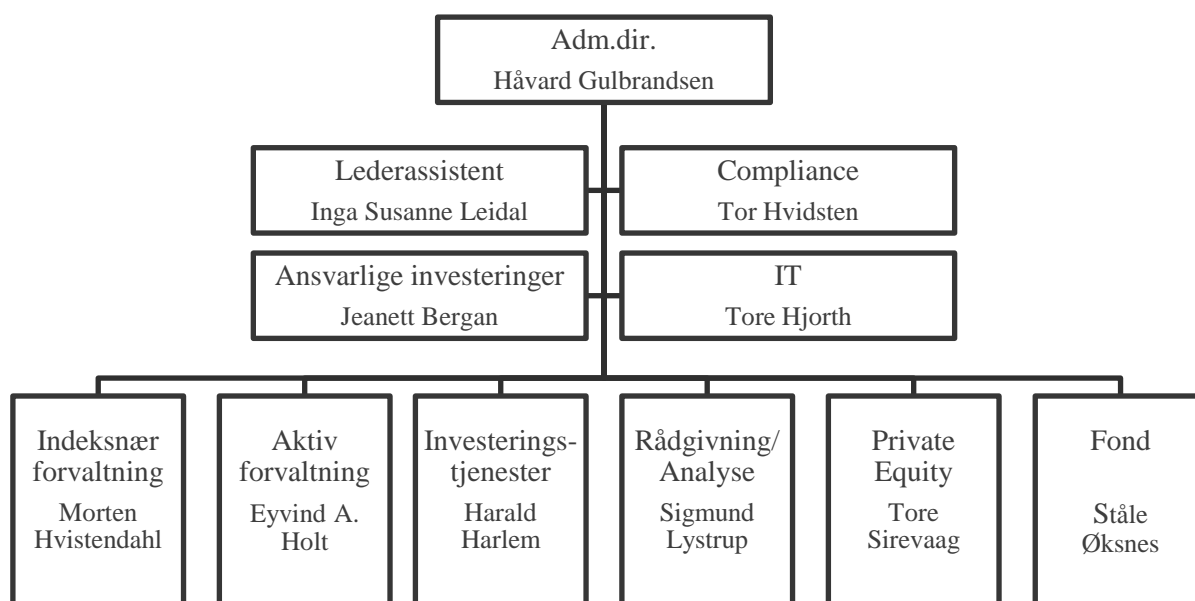
Seksjonen er ansvarlig for rådgivningsvirksomheten. Rådgivning ytes primært til konserninterne kunder. Dette omfatter oppfølging av mandater og kundeinstrukser i tillegg til rådgivning på kapitalforvaltningsstrategi, aktivaallokering, nye produkter og produktendringer. Seksjonen er videre ansvarlig for utvelgelse og oppfølging av eksterne fondsforvaltere, samt utvikling og overvåking av utvalgsmetodikk for fondet GlobalAksje Lav Beta. Selskapet yter ikke investeringsrådgivning overfor privatpersoner.

Ansvarlige investeringer

KLP og KLP-fondene har etablert en strategi for ansvarlige investeringer. KLP Kapitalforvaltning er ansvarlig for å utøve denne strategien. Selskapet er blant de ledende forvalterne i Norge på dette viktige området for våre kunder. I 2016 fulgte selskapet opp 214 selskaper på bakgrunn av KLPs retningslinjer for ansvarlige investeringer. Totalt var 162 selskaper ekskludert fra investeringsuniverset ved utgangen av 2016. To selskaper ble inkludert igjen i løpet av året. I 2016 ble det stemt på 111 generalforsamlinger i Norge og på totalt 2627 generalforsamlinger i alle andre markeder. Dette tilsvarer ca. 98 og 90 prosent av generalforsamlingene selskapene har hatt stemmerett på.

IT

IT-enheten underbygger selskapets vekstevne og sikrer effektiv drift, samt ivaretar innkjøp og oppfølging av IT-tjenester fra konsernet og eksterne leverandører.

Drift

Selskapet håndterer et stort antall transaksjoner i finansielle instrumenter. Det ble registrert nær 585 000 posteringer i selskapets forvaltningssystem, en økning på 69 000 sammenliknet med året før og skyldes i første rekke veksten i KLP-fondene. Fokus på styrkingen av driftsmiljøet er videreført, og sikrer trygg håndtering av en økende kompleksitet i forvaltningen.

Risiko

Styrets årlige gjennomgang av rutiner og retningslinjer i forhold til kartlagte forretningsmessige, forvaltningsrelaterte, finansielle, operasjonelle og politiske risikoer, bekreftet at selskapet har implementert et betryggende rammeverk for selskapets virksomhet.

Den mest vesentlige tapsrisikoen i selskapet i et kortere perspektiv er knyttet til operasjonelle forhold, dvs. risiko for tap som følge av sviktende interne prosesser eller systemer, menneskelige feil eller eksterne hendelser.

Det pågår kontinuerlig arbeid for å redusere risikoen for tap gjennom økt grad av automatisering av sentrale prosesser og kvalitetssikring av rutiner og systemer. Et større arbeid knyttet til forbedringer innen fondsadministrasjon er gjennomført i 2014 og 2015, og sluttført i 2016. I et lengre perspektiv er de forretningsmessige risikoene knyttet til strategi, produkter, kompetanse mv. dominerende.

Risikoen knyttet til selskapets inntektsside er begrenset. Hovedtyngden av selskapets forvaltningsoppdrag og godtgjørelse kommer fra KLP. Grunnlaget for forvaltningen og avtalt godtgjørelse måles mot ordinære markedsbetingelser. Dette sikrer et kommersielt godt grunnlag for utviklingen av selskapet. Nærhet mellom KLP som kapitaleier og KLP Kapitalforvaltning som tjenesteleverandør er gjensidig fordelaktig, da det sikrer rask og god kommunikasjon og handlekraft. Skalafordelene som oppnås gjennom forvaltningen for KLP kommer øvrige kunder til gode gjennom attraktivt prisede KLP-fond.

Selskapets finansielle risiko er lav. Selskapets midler til forvaltning er i stor grad knyttet til langsiktige kundeavtaler som under normale markedsforhold regnes som en stabil og langsiktig inntektskilde og derigjennom påregnelig tilførsel av likviditet. Styret har vedtatt et eget plasseringsreglement som sikrer at selskapets egne midler blir plassert på en betryggende måte, blant annet med hensyn til spredning og likviditet. Dette gjør at selskapets eiendeler kan realiseres for å dekke eventuelle behov for likviditet. Selskapet er egenkapitalfinansiert.

Den grunnleggende økonomiske trygghet for selskapets virksomhet som avtalen med KLP innebærer, gir mulighet for å tiltrekke, utvikle og beholde nødvendig kompetanse, samt investere i konkurranse-dyktige systemløsninger. Selskapet har i forhold til sine konkurrenter et lavt kostnadsnivå som gir lønnsomhet selv med lave forvaltningshonorarer.

Organisasjon

Håvard Gulbrandsen er selskapets administrerende direktør. Konsernsjef Sverre Thornes i KLP er selskapets styreleder. Selskapet hadde ved utgangen av året 70 ansatte. De ansatte ble representert i styret fra 2007. Det har gjennom året vært arbeidet aktivt med lederutvikling, kultur og verdier samt videreutvikling av selskapets ansatte. Driftsmiljøet er styrket, og det arbeides med å effektivisere alle ledd av virksomhetens dataflyt.

Arbeidsmiljøet er godt og selskapet forurenser ikke det ytre miljø. Sykefraværet var lavt i 2016, totalt var sykefraværet på 1,95 prosent, fordelt på 1,09 prosent korttidsfravær og 0,87 prosent langtidsfravær. Ingen ansatte er blitt skadet eller har vært utsatt for ulykker i arbeidsforholdet i 2016.

Selskapet er opptatt av likeverd og likestilling. Tre av seks styremedlemmer er kvinner, mens tre av tolv ledere i selskapet er kvinner. I investeringsprosessen gjennomføres en analyse av blant annet kjønnsdiskriminering i forhold til internasjonale arbeidstakerrettigheter som er stadfestet av FN.

25,7 prosent av de ansatte er kvinner. Flertallet av disse arbeider innenfor vårt driftsmiljø. Det er en utfordring å etablere en jevnere fordeling mellom kjønnene i hele virksomheten og i forbindelse med rekruttering vil dette være viktig å ta hensyn til. Selskapet er seg bevisst KLP-konsernets likestillingsmål knyttet til likelønn, kjønnsfordeling blant ledere, karriere- og utviklingsmuligheter samt representasjon i utvalg og prosjekter.

Selskapet har egne mål for likestilling og mangfold som er vedtatt i sentralt arbeidsmiljøutvalg. På selskapets karrieresider framkommer en mangfoldsformulering som sier følgende: Vi ønsker kontakt med alle kvalifiserte jobbsøkere, uavhengig av alder, kjønn, funksjonsevne, politisk ståsted, seksuell orientering og etnisk bakgrunn.

Makroøkonomiske forhold

Den globale veksten i 2016 ble 3,1 prosent. Dette er noe lavere enn gjennomsnittet de de siste tretti årene på ca. 3,6 prosent. Den økonomiske veksten i USA og Eurosonen ble 1,6 prosent. Kina hadde i 2016 en vekst på ca. 6,7 prosent, mens India hadde en vekst på 7,0 prosent.

Ledende økonomer antar at vi i de kommende årene også vil oppleve en global vekst som er lavere enn den langsiktige gjennomsnittsveksten. Denne trenden kan forsterkes av økte geopolitiske spenninger og usikkerhet.

Norsk økonomi utviklet seg svakt siste år med en vekst på ca. 0,6 prosent. Kjerneinflasjonen ble på 3,1 prosent på årsbasis, men falt til 2,5 prosent ved utgangen av året i tråd med Norges Banks inflasjonsmål. Arbeidsmarkedet i Norge svekket seg noe gjennom året og arbeidsledigheten var 3,2 prosent ved årsslutt.

Verdipapirmarkedet i 2016

Avkastningen i de ulike aksjemarkedene i verden varierte mye i 2016. For norske investorer hadde valutakurseffekten stor betydning. Med kronestyrkelsen gjennom året var det en klar fordel å være valutasikret. Verdensindeksen målt i norske kroner ga en avkastning på 4 prosent i 2016, mens den samme indeksen valutasikret til norske kroner ga en avkastning på 9 prosent. Det norske aksjemarkedet (OSEBX) ga en avkastning på 12 prosent.

Målt i lokal valuta er avkastningen i både utviklede og framvoksende markeder 4,3 prosent pr. år i gjennomsnitt de siste ti år. Det norske aksjemarkedet (OSEBX) har i samme periode gitt en avkastning på 4,4 prosent pr. år.

Avkastningen i KLPs pengemarkeds- og obligasjonsfond var preget av det lave rentenivået. Pengemarkedsfondet ga en avkastning på 1,7 prosent, mens Statsobligasjonsfond med fem års løpetid hadde en avkastning på 0,3 prosent. Det globale kredittfondet ga i 2016 en avkastning på 4,7 prosent.

Framtidsutsikter

Styret vurderer markedsutsiktene for selskapet som gode. Det vil over tid være en vekst i KLP-konsernets forvaltningskapital, der hovedtyngden forventes investert i produkter levert av KLP Kapitalforvaltning. Stabilt gode resultater fra indeksforvaltningen og økt interesse fra eksterne kunder gir grunnlag for videre vekst i kapital til forvaltning. Gode forvaltningsresultater fra selskapets meravkastningsstrategier gir mulighet for at også aktivt forvaltede fond vil bli etterspurt både av interne og eksterne kunder.

Når det gjelder rammebetingelser for virksomheten, ventes innføring av nye skatteregler for privatpersoners sparing i aksjefond å få vesentlig betydning for salg av verdipapirfond til privatmarkedet i 2017. Det er ventet at denne endringen vil være positiv for selskapet. Innføring av nye detaljerte regler for verdipapirhandel, ytelse av investeringstjenester, hvitvasking og personvern de neste to årene vil kreve vesentlige forberedelser i 2017, men selskapet står godt rustet til å kunne håndtere dette på en hensiktsmessig måte.

I 2017 vil det arbeides videre med å effektivisere selskapets driftssystemer og rutiner. Det er viktig at selskapet har kompetanse om endringer i egne og kunders rammebetingelser. Selskapet vektlegger å ha et nært forhold til sine kunder for å kunne tilby produkter og finansielle løsninger som treffer deres behov.

Styret er av den oppfatning at selskapet er godt rustet til å møte årets utfordringer.

Oslo, 1. mars 2017

Sverre Thornes
Leder

Anne Kristine Garpestad

Hilde Seem

Ingvild Dingstad

Kjetil Houg

Per Rustad Ørvik
Ansattvalgt

Håvard Gulbrandsen
Administrerende direktør

Årsregnskap 2016

Resultatregnskap, balanse, noter og kontantstrøm

KLP Kapitalforvaltning AS

KLP Kapitalforvaltning AS

RESULTATREGNSKAP

Note	Tusen kroner	2016	2015
12	Forvaltningshonorar verdipapirfond	195 622	199 638
12, 16	Honorar fra annen verdipapirforvaltning	103 674	103 367
	Sum driftsinntekter	299 296	303 005
11	Lønnskostnader	-125 235	-119 292
14	Andre driftskostnader	-159 995	-141 397
	Sum driftskostnader	-285 230	-260 689
	Driftsresultat	14 066	42 316
15	Netto finansinntekter	4 131	3 773
	RESULTAT FØR SKATT	18 197	46 090
8	Årets skattekostnad	-4 085	-14 925
	ÅRSRESULTAT	14 112	31 165
OVERFØRINGER OG DISPONERINGER:			
	Netto mottatt(-)/avgitt (+) konsernbidrag	-28	18 800
	Overført til annen egenkapital	14 140	12 365
	Sum overføringer og disponeringer	14 112	31 165

KLP Kapitalforvaltning AS

BALANSE			
Note	Tusen kroner	2016	2015
EIENDELER			
ANLEGGSMIDLER			
6	IT-systemer	20 792	23 290
8	Utsatt skattefordel	33 022	22 908
	Sum immaterielle eiendeler	53 814	46 199
OMLØPSMIDLER			
16	Fordringer på selskaper i samme konsern	29 005	27 073
	Andre fordringer	37	8
	Sum fordringer	29 042	27 081
3	Andeler i aksjefond	34 293	32 483
3	Andeler i rentefond	243 036	238 223
	Sum investeringer	277 329	270 706
	Bankinnskudd (herav bundet: kr 6.078.895)	53 382	50 437
	Sum bankinnskudd	53 382	50 437
	SUM EIENDELER	413 566	394 423
EGENKAPITAL OG GJELD			
EGENKAPITAL			
	Aksjekapital	11 000	11 000
	Overkurs	58 100	58 100
	Sum innskutt egenkapital	69 100	69 100
	Annen egenkapital	152 244	139 827
	Årets udisponerte resultat		
	Sum opptjent egenkapital	152 244	139 827
	SUM EGENKAPITAL	221 344	208 927
GJELD			
18	Pensjonsforpliktelser	69 169	60 500
KORTSIKTIG GJELD			
	Leverandørgjeld	4 146	2 698
	Skyldige offentlige avgifter	19 756	15 220
16	Gjeld til selskaper i samme konsern	13 689	35 059
17	Annen kortsiktig gjeld	85 463	72 018
	Sum kortsiktig gjeld	123 053	124 995
	SUM EGENKAPITAL OG GJELD	413 566	394 423

Sverre Thomes
Leder

Kjetil Houg

Oslo, 01.03.2017

Per Rustad Ørvik

Anne Kristine Garpestad

Håvard Gulbrandsen
Adm. Direktør

Ingvild Marie Dingstad

Ingvild Marie Dingstad

Hilde Cruse Seem

Hilde Cruse Seem

EGENKAPITALOPPSTILLING

KLP Kapitalforvaltning AS

2016		Aksjekapital	Overkurs	Annen egenkapital	Sum egenkapital
<i>Beløp i hele 1 000 kroner</i>					
Egenkapital 31.12.2015		11 000	58 100	139 827	208 927
Estimatavvik, pensjonsberegning egne ansatte				606	606
Skatteeffekt estimatavvik				574	574
Finansskatt pensjonsforpliktelse				-2 904	-2 904
Resultat				14 112	14 112
Sum resultat				14 112	14 112
Avgitt netto konsernbidrag				28	28
Egenkapital 31.12.2016		11 000	58 100	152 244	221 344

2015		Aksjekapital	Overkurs	Annen egenkapital	Sum egenkapital
<i>Beløp i hele 1 000 kroner</i>					
Egenkapital 31.12.2014		11 000	4 000	28 844	43 844
Innfusjonert selskap 01.01.2015			54 100	85 389	139 489
Egenkapital 01.01.2015		11 000	58 100	114 233	183 333
Estimatavvik, pensjonsberegning egne ansatte				17 639	17 639
Skatteeffekt estimatavvik				-4 410	-4 410
Resultat				31 165	31 165
Sum resultat				31 165	31 165
Avgitt netto konsernbidrag				-18 800	-18 800
Egenkapital 31.12.2015		11 000	58 100	139 827	208 927

Selskapets aksjekapital pr. 31.12.2016 utgjør kr 11 000 000,- fordelt på 1000 aksjer à kr 11 000,-. Selskapet har én aksjeklasse, og det er ingen bestemmelser i vedtektene vedrørende eventuelle begrensninger i stemmerett. Alle aksjene eies av Kommunal Landspensjonskasse Gjensidige Forsikringselskap.

KONTANTSTRØMOPPSTILLING

Tusen kroner	Note	2016	2015
KONTANTSTRØMMER FRA OPERASJONELLE AKTIVITETER			
Innbetaling av honorar fra kunder		272 100	277 671
Innbetaling av renter	15	366	700
Utbetalinger til andre leverandører for varer og tjenester		-113 166	-99 351
Utbetalinger til ansatte, pensjonsinnetninger, arbeidsgiveravgift mv.		-110 389	-112 119
Utbetaling ved kjøp av aksjer og aksjeandeler		-14 563	-14 579
Innbetalinger ved salg av rentebærende verdipapirer		12 753	526 313
Utbetalinger ved kjøp av rentebærende verdipapirer		-6 127	-547 732
Innbetalinger av renter fra rentebærende verdipapirer		0	4 728
NETTO KONTANTSTRØM FRA OPERASJONELLE AKTIVITETER		40 974	35 631
KONTANTSTRØMMER FRA INVESTERINGSAKTIVITETER			
Utbetalinger ved kjøp av driftsmidler		-3 028	-17 227
NETTO KONTANTSTRØM FRA INVESTERINGSAKTIVITETER		-3 028	-17 227
KONTANTSTRØM FRA FINANSIERINGSAKTIVITETER			
Utbetalinger av konsernbidrag		-35 000	-24 910
NETTO KONTANTSTRØM FRA FINANSIERINGSAKTIVITETER	16	-35 000	-24 910
NETTO ENDRING I BANKINNSKUDD		2 945	-6 505
BEHOLDNING AV BANKINNSKUDD VED PERIODENS BEGYNNELSE	5	50 437	56 942
BEHOLDNING AV BANKINNSKUDD VED PERIODENS SLUTT	5	53 382	50 437

Selskapet har ingen finansiell gjeld, men er fullt ut egenkapitalfinansiert. Selskapet har derfor ingen refinansieringsrisiko, og likviditetsbehovet er begrenset til å dekke inn løpende drift. Kontantstrømoppstillingen viser en beholdning av likvide midler i form av bankinnskudd på 53,4 millioner kroner. I tillegg har selskapet eierandeler i verdipapirer til en markedsverdi på 277,3 millioner kroner. Verdipapirene er lett omsettelige i dagens verdipapirmarked. Med et resultat på 14,1 millioner etter skatt, utgjør det 5,09% av forvaltningskapitalen.

På bakgrunn av dette anses selskapets likviditetssituasjonen som meget tilfredsstillende.

Note 1 Regnskapsprinsipper

1. Generell informasjon

KLP Kapitalforvaltning AS tilbyr et bredt spekter av investerings- og forvaltningstjenester. Selskapet er et av Norges største kapitalforvaltningsselskaper, og tilbyr både indekxnær verdipapirforvaltning og aktiv verdipapirforvaltning.

Selskapet er et heleid datterselskap av Kommunal Landspensjonskasse (KLP). Selskapet har kontor i Dronning Eufemias gate 10, 0191 Oslo.

Årsregnskapet er tilgjengelig på selskapets kontor.

Nedenfor følger en beskrivelse av de vesentligste regnskapsprinsippene som er benyttet i selskapsregnskapet. Disse er benyttet konsistent for alle perioder som er presentert.

2. Basisprinsipper

Regnskapet er satt opp etter "Lov om årsregnskap (regnskapsloven)" av 1998, "Forskrift om årsregnskap m.m. for verdipapirforetak" av 1999 og god regnskapsskikk.

Selskapsregnskapet er utarbeidet med utgangspunkt i prinsipp om historisk kost, med unntak for finansielle eiendeler vurdert til virkelig verdi over resultat.

For å utarbeide årsregnskap, må ledelsen foreta regnskapsmessig estimer og skjønnsmessige vurderinger. Dette vil kunne påvirke regnskapsførte verdier av eiendeler og gjeld, og faktiske tall kan avvike fra benyttede estimer.

Regnskapet er satt opp under forutsetning om fortsatt drift.

3. Inntekts- og kostnadsføringsprinsipper

Honorarinntektene er beregnet i henhold til inngåtte forvaltningsavtaler. Disse er innregnet i resultatet i takt med den delen av kontraktsperioden som er medgått på balansedagen.

Prinsipper for inntektsføring i forbindelse med verdipapirer er nærmere beskrevet i avsnitt 4.3.1

Kostnader regnskapsførers i samme periode som de påløper.

4. Klassifisering av eiendeler

Eiendeler bestemt til varig eie eller bruk er klassifisert som anleggsmidler. Øvrige eiendeler er klassifisert som omløpsmidler.

4.1 Anleggsmidler

Anleggsmidler vurderes til anskaffelseskost, med mindre det foreligger et verdifall som forventes å være av varig art. I slike tilfeller foretas det nedskrivning.

4.1.1 IT Systemer

Selskapets immaterielle eiendeler består i all hovedsak av aktiverte IT- systemer og programvare. Ved kjøp av nytt IT- system aktiveres direkte henførbare kostnader for systemet/programvaren, samt utgifter for å få systemet installert og klart til bruk.

Ved videreutvikling av IT- systemer og programvare aktiveres både eksterne og interne kostnader jf. ovenfor. Systemendringer som betraktes som vedlikehold kostnadsføres løpende.

Når et IT-system er ferdigstilt, avskrives aktiverte kostnader lineært over forventet brukstid (5 år). Ved senere aktiveringer grunnet videreutvikling avskrives disse over den opprinnelig fastsatte brukstid med mindre påkostningen øker systemets totale forventede brukstid.

Ved indikasjon på at balanseført verdi av et aktivert IT- system er høyere enn gjennvinnbart beløp, foretas det test for verdifall. Hvis balanseført verdi er høyere enn gjennvinnbart beløp (nåverdi ved fortsatt bruk/eie), foretas det nedskrivning til gjennvinnbart beløp.

4.2 Omløpsmidler

4.2.1 Verdipapirer

Selskapets beholdning av verdipapirer forvaltes som en gruppe, og inntjening vurderes og rapporteres til ledelsen på grunnlag av virkelig verdi. Størrelsen på porteføljene bestemmes av selskapets ønskede risikoeksponering mot henholdsvis aksje- og rentemarkedet.

Verdipapirene innregnes i balansen til virkelig verdi på handelsdato.

Ved påfølgende måling vurderes verdipapirene til virkelig verdi. Virkelig verdi fastsettes daglig på bakgrunn av observerbar kjøpskurs i aktive markeder eller, der hvor slik kjøpskurs ikke finnes, gjennom teoretiske verdsettelsesmodeller basert på eksterne data. Kursene avleses på gitte avslutningspunkter i hvert enkelt marked den siste handelsdagen frem til og med balansedagen. Teoretiske verdsettelsesmetoder baseres bl.a. på informasjon om nylig gjennomførte transaksjoner på forretningsmessige vilkår, omsetning av lignende instrumenter og prising ved hjelp av eksternt innhentede rentekurver og spreadkurver.

Endring av virkelig verdi resultatføres på linjen "Netto finansinntekter".

Ved salg av verdipapirer beregnes realisert gevinst/tap som differansen mellom salgspris og anskaffelseskost. Anskaffelseskost beregnes ut fra først inn, først ut (FIFU-prinsippet) for investeringer i verdipapirfond, mens anskaffelseskost tilordnes etter gjennomsnittsmetoden for ombyttbare finansielle eiendeler som obligasjoner og sertifikater. Realisert gevinst resultatføres på linjen "Netto finansinntekter".

Kupongrente på rentebærende verdipapirer inntektsføres løpende i resultatet på linjen "Netto finansinntekter".

4.2.2 Øvrige omløpsmidler

Øvrige omløpsmidler er verdsatt til laveste verdi av pålydende og virkelig verdi. Øvrige omløpsmidler består i hovedsak av kundefordringer, mellomværende konsernselskaper og andre kortsiktige fordringer.

5. Kortsiktig gjeld

Kortsiktig gjeld er vurdert til høyeste av pålydende og virkelig verdi. Kortsiktig gjeld består av leverandørgjeld, påløpt ikke forfalt offentlige avgifter og skattetrekk og lignende poster.

6. Pensjoner egne ansatte

Selskapets pensjonsforpliktelser er forsikringsmessig hovedsakelig dekket gjennom offentlig tjenestepensjon i KLP ved medlemskap i Fellesordningen for kommuner og bedrifter ("Fellesordningen"). Pensjonsansvar utover Fellesordningen dekkes over driften. Selskapet har en ytelsesbasert pensjonsordning for sine ansatte.

Regnskapsmessig forpliktelse for ytelsesordningene er nåverdien av forpliktelsen på balansedagen, med fradrag for virkelig verdi av pensjonsmidlene. Bruttoforpliktelsen er beregnet av aktuar som anvender lineær metoden ved beregningen. Bruttoforpliktelsen diskonteres til nåverdi ved bruk av rentene på norske høykvalitetsobligasjoner. Gevinster og tap som oppstår ved rekalkulering av forpliktelsen som følge av erfaringsavvik og endringer i aktuarmessige forutsetninger føres direkte mot egenkapitalen i perioden de oppstår.

Ved regnskapsføring av pensjonskostnaden i resultatregnskapet er det innført en tre-delning av kostnadene. Pensjonskostnaden er delt inn i pensjonskostnad, et netto renteelement og et estimatavvik (aktuarielle gevinster og tap). I resultatregnskapet har man en valgadgang til å klassifisere netto renteelementet enten som en driftsrelatert kostnad eller som en finanskostnad. Det valget som selskapet gjør må følges konsekvent for senere perioder. Selskapet har presentert pensjonskostnaden under regnskapslinjen "Lønnskostnader", mens netto renteelementet er presentert i regnskapslinjen "Netto finansinntekter". Estimataviket er ført direkte mot egenkapitalen.

7. Skatt

Skattekostnaden i resultatregnskapet omfatter både periodens betalbare skatt og endring i utsatt skatt. Utsatt skatt er beregnet med 25 % på grunnlag av de midlertidige forskjeller som eksisterer mellom regnskapsmessige og skattemessige verdier, samt skattemessig underskudd til fremføring ved utgangen av regnskapsåret. Skatteøkende og skattereduserende midlertidige forskjeller som reverserer eller kan reversere i samme periode er utlignet. Netto utsatt skattefordel balanseføres i den grad det er sannsynlig at denne kan bli nyttiggjort.

Selskapet er omfattet av de nye reglene for finansskatt. Det er beregnet finansskatt på lønnsytelser mv. som er opptjent i 2016, men som ikke utbetales før senere år.

8. Egenkapital

Selskapets egenkapital består av aksjekapital, overkurs og annen egenkapital. Selskapet er stiftet av Kommunal Landspensjonskasse, som eier alle aksjene i selskapet. Selskapets aksjer er et omsettelig egenkapitalinstrument, men aksjene er ikke notert på børs eller annen markedsplass.

Annen egenkapital består av mottatt konsernbidrag og opptjent egenkapital.

Utdeling fra selskapet er regulert gjennom alminnelige selskapsrettslige bestemmelser.

9. Kontanter og kontantekvivalenter

Som kontanter og bankinnskudd regnes kontantbeholdning og bankinnskudd tilknyttet daglig drift. Bankinnskudd tilknyttet verdipapirvirksomheten er definert som finansiell eiendel. Kontantstrømoppstillingen er satt opp etter den direkte metoden.

Note 2 Viktig regnskapsestimater og vurderinger

Selskapet utarbeider estimater og antakelser om framtidige forhold. Disse evalueres løpende, og er basert på historiske erfaringsdata og forventninger om sannsynlige framtidige hendelser vurdert ut i fra data som foreligger på tidspunktet for avleggelsen av regnskapet.

Det må forventes at estimatene vil avvike fra det endelige utfall, og nedenfor omtales de områdene hvor det er betydelig risiko for vesentlige endringer i balanseførte verdier i framtidige perioder.

Ansattytelser

Nåverdien av netto pensjonsforpliktelser selskapet har overfor sine ansatte, avhenger av en rekke forutsetninger av økonomisk og demografisk art. Selskapet følger "Veiledningen for fastsettelse av pensjonsforutsetninger" utgitt av Norsk regnskapsstiftelse (NRS). Oppdatert veiledning utgitt i januar 2017 er lagt til grunn for oppdatert måling av beste estimat for påløpt forpliktelse og midler per 31.12.2016.

Ved regnskapsføring av pensjonsordninger etter (IAS 19 og NRS 6) må en rekke aktuarmessige forutsetninger fastsettes. Fastsettelsen involverer betydelige elementer av skjønn og praktiske tilnærminger. Det er lagt vekt på at forutsetningene er innbyrdes konsistente. De parameterne som er av størst betydning for netto pensjonsforpliktelser, er diskonteringsrente, forutsetning om framtidig lønnsvekst, forutsetning om framtidig regulering av folketrygdens grunnbeløp (G-regulering), pensjonsregulering, forutsetninger om framtidig levealder og framtidig uttakstilbøyelighet av AFP.

Selskapet benytter seg av valgadgangen gitt av "Veiledning for fastsettelse av pensjonsforutsetninger" til å bruke renten for foretaksobligasjoner (OMF) som diskonteringsrente med den begrunnelse at man mener at det foreligger et likvid marked for foretaksobligasjoner med lang løpetid. I denne vurderingen er det tatt hensyn til markedsvolum, bid/ask spread, prispålitelighet, omsetningsvolum- og hyppighet og utstedervolum. Pr. 31.12.2016 har man brukt en diskonteringsrente på 2,6 %.

Ved måling av påløpt pensjonsforpliktelse (beste estimat) pr 31.12.2016 har selskapet lagt til grunn dødelighetstabell K2013BE som tar utgangspunkt i FNO sine analyser av dødeligheten i livsforsikringsbestandene i Norge og SSBs framskrivinger.

Det er lagt til grunn en framtidig uttakstilbøyelighet på 45 prosent, det vil si de som tar ut AFP ved fylte 62 år.

Note 3 Aksje- og rentefondsandeler**2016**

Tusen kroner	Antall	Anskaffelseskost	Markedsverdi
KLP Aksjglobal indeks IV	3 684	5 695	6 687
KLP Kombinasjon	18 540	25 522	27 606
Sum aksjefond		31 217	34 293
KLP FRN	20 567	21 246	21 379
KLP Kort stat	12 586	12 665	12 608
KLP Kredittobligasjon	42 384	45 783	45 089
KLP Pengemarked	164 038	164 258	163 960
Sum rentefond		243 951	243 036
Sum verdipapirfond		275 168	277 329

2015

Tusen kroner	Antall	Anskaffelseskost	Markedsverdi
KLP Aksjglobal Indeks IV	3 684	5 695	6 142
KLP Kombinasjon	18 997	25 027	26 341
Sum aksjefond		30 721	32 483
	Antall	Anskaffelseskost	Markedsverdi
KLP FRN	20 265	20 931	20 623
KLP Kort stat	12 473	12 552	12 550
KLP Kredittobligasjon	40 927	44 234	43 782
KLP Pengemarked	162 023	162 244	161 268
Sum rentefond		239 961	238 223
Sum verdipapirfond		270 683	270 706

Note 4 Klientmidler

Selskapets klientmidler er ikke medtatt i balansen.

Tusen kroner	31.12.2016	31.12.2015
Klientmidler	0	0
Klientgjeld	0	0
Sum	0	0

Klientmidlene dekker fullt ut klientansvaret, og er underlagt særskilt kontroll av Finanstilsynet. Det avgis årlig en revisorbekreftende rapport til Finanstilsynet.

Note 5 Likviditetsrisiko**2016**

Tusen kroner						
Avtalt restløpetid	Inntil 1 mnd	1mnd - 1 år	1år-5 år	Over 5 år	Uten avtalt restløpetid	Sum
Andre fordringer	29 042					29 042
Aksjefondsandeler					34 293	34 293
Rentefondsandeler					243 036	243 036
Bankinnskudd					53 382	53 382
Pensjonsforpliktelser				-69 169		-69 169
Leverandørgjeld	-4 146					-4 146
Gjeld til selskaper i samme konsern	-13 689					-13 689
Skyldige offentlige avgifter	-19 756					-19 756
Annen gjeld	-85 463					-85 463
Sum	-94 012	0	0	-69 169	330 710	167 530

2015

Tusen kroner						
Avtalt restløpetid	Inntil 1 mnd	1mnd - 1 år	1år-5 år	Over 5 år	Uten avtalt restløpetid	Sum
Andre fordringer	27 081					27 081
Aksjefondsandeler					32 483	32 483
Rentefondsandeler					238 223	238 223
Bankinnskudd					50 437	50 437
Pensjonsforpliktelser				-60 500		-60 500
Leverandørgjeld	-2 698					-2 698
Gjeld til selskaper i samme konsern	-35 059					-35 059
Skyldige offentlige avgifter	-15 220					-15 220
Annen gjeld	-72 018					-72 018
Sum	-97 914	0	0	-60 500	321 142	162 728

Selskapet har ikke rentebærende gjeld, men er fullt ut egenkapitalfinansiert. Av selskapets investeringer pr. 31.12.2016 er 73,49% plassert i rentefond, 10,37% er plassert i aksjefond og resten i bank.

Ettersom selskapet ikke er gjeldsfinansiert, er de likviditetsmessige forpliktelser begrenset til utbetaling av løpende driftsutgifter. Siden selskapets eiendeler i all vesentlighet består av lett omsettlige verdipapirer og bankinnskudd, anses likviditetsrisikoen som meget liten.

Selskapet har ingen plasseringer i utenlandsk valuta, og er således ikke eksponert for valutarisiko.

Note 6 Aktiverte IT-systemer

Tusen kroner			2016	2015
Anskaffelseskost 01.01			31 481	14 255
Tilgang			3 028	17 227
Avgang			0	0
Anskaffelseskost 31.12			34 509	31 481
Akk. av- og nedskrivninger pr 01.01			8 191	407
Årets avskrivninger			5 526	4 573
Nedskrivning			0	-3 210
Bokført verdi 31.12			20 792	23 290
Avskrivningsperiode			5 år	5 år

Note 7 Kapitaldekning

Tusen kroner	2016	2015
Ansvarlig kapital		
Aksjekapital	11 000	11 000
Overkurs	58 100	58 100
Annen egenkapital	152 244	139 827
Immaterielle aktiva	-53 814	-46 199
= Kjernekapital	167 530	162 728
Tilleggskapital	0	0
= Ansvarlig kapital	167 530	162 728

Kapitalkrav - standardmetoden	Eiendeler		Risikovektet balanse:	
	2016	Vekt	2016	2015
Eiendeler som vektet 10%	0	10 %	0	-
Eiendeler som vektet 20%	280 452	20 %	56 090	54 392
Eiendeler som vektet 100%	79 381	100 %	79 381	76 264
Risikovektet beregningsgrunnlag	359 833		135 471	130 656
Kapitalkrav etter standardmetoden (A)			10 838	10 452
Kapitalkrav - metode basert på 25 % av fjorårets faste kostnader			Grunnlag	Grunnlag
			2016	2015
Fjorårets faste kostnader			208 629	169 697
Kapitalkrav etter kostnadsmetoden (B)			52 157	42 424
Kapitaldekning i %			25,70 %	30,69 %

Etter Kapitalkravsforskriften skal selskapet ha en netto ansvarlig kapital som overstiger (A) 8 % av risikovektet beregningsgrunnlag, og (B) 1/4 del av fjorårets faste kostnader.

Supplerende kapitalkrav	2016	2015
	89 070	80 456

Selskapet har etter lov om alternative investeringstjenester § 2-7 og forskrift til verdipapirfondloven § 2-2 et supplerende krav til ansvarlig kapital: Ansvarlig kapital skal til enhver tid utgjøre et beløp i norske kroner som minst svarer til summen av 120 000 euro og et beløp som svarer til 0,02 prosent av forvaltningsselskapets forvaltningskapital ut over 250 millioner euro, begrenset oppad til et beløp i norske kroner tilsvarende 10 millioner euro.

Note 8 Skatt

Tusen kroner	2016	2015
Regnskapsmessig resultat før skatt	18 197	46 090
Forskjeller mellom regnskapsmessig- og skattemessig resultat:		
Pensjonsforpliktelse ført direkte mot egenkapital	606	17 639
Finansskatt pensjonsforpliktelse(ført direkte mot EK)	-2 904	
Tilbakeføring av verdiendring finansielle eiendeler	-2 779	4 100
Tilbakeført regnskapsmessig gevinst ved realisasjon av aksjer og andre verdipapirer	-879	-3 055
Andre permanente forskjeller	337	239
Endring i forskjeller som påvirker forholdet mellom regnskapsmessig og skattemessig inntekt	41 918	-5 013
Skattemessig resultat	54 496	60 000
Avgitt konsernbidrag med skattemessig effekt	-54 496	-60 000
Grunnlag for betalbar skatt	0	0
Avstemming av grunnlag for utsatt skatt		
Skattereduserende midlertidige forskjeller:		
Driftsmidler	-80	-112
Bonusavsetning	-62 565	-29 284
Pensjonsforpliktelse, lønn mv.	-69 169	-60 500
Verdipapirer	-273	-1 738
Sum skattereduserende midlertidige forskjeller	-132 087	-91 633
Netto midlertidige forskjeller	-132 087	-91 633
Fremførbart underskudd	-	-
Grunnlag for utsatt skatt	-132 087	-91 633
25% utsatt skattefordel	-33 022	-22 908
Balanseført utsatt skattefordel	33 022	22 908
Betalbar skatt (25% av grunnlag for betalbar skatt i resultatregnskapet)	-13 624	-16 200
For mye, for lite avsatt i fjor		-431
Endring i utsatt skatt/skattefordel	10 113	-871
Endring i utsatt skatt/skattefordel som følge av endret skattesats		-1 833
Sum skattekostnad	-3 511	-19 335
Fordeles på følgende poster		
Endring av utsatt skattefordel	10 113	-3 135
Utsatt skatt på estimatavvik, ført direkte mot egenkapitalen 31.12	-574	4 410
Resultatført utsatt skatt	9 539	1 275
Resultatført betalbar skatt	-13 624	-16 200
Sum skattekostnad resultatført	-4 085	-14 925
Sum fordelt skattekostnad	-3 511	-19 335

Note 9 Ytelser til ledende personer m.v.**2016**

Tusen kroner	Lønn og honorar m.v.	Annen godtgjørelse	Utbetalt bonus	Pensjonsopptjening
Håvard Gulbrandsen, <i>administrerende direktør</i>	3 042	172	462	1 010
Styret	304	-	-	-

Styret i KLP har fastsatt prinsipper og retningslinjer for godtgjørelse som gjelder for hele konsernet, samt etablert et kompensasjonsutvalg som er et underutvalg av styret. Utvalget innstiller på og fører kontroll med at godtgjørelsesordningen i konsernet er i tråd med styrets prinsipper og retningslinjer.

Selskapet offentliggjør informasjon knyttet til foretakets gjeldende godtgjørelsesordning i henhold til bestemmelsene i "Forskrift om godtgjørelsesordninger i finansinstitusjoner, verdipapirforetak og forvaltningsselskap for verdipapirfond" § 3 og "Lov om forvaltning av alternative investeringsfond" § 4-1 andre ledd bokstav c. Informasjonen kan søkes opp på klp.no.

Administrerende direktørs avtale om prestasjonslønn ble frafalt med virkning fra og med 1. juli 2013. Utbetalt prestasjonslønn 2016 gjelder opptjening fra tidligere år som er forfalt til betaling i år.

Det foreligger ingen forpliktelser til å gi administrerende direktør eller styreleder særskilt vederlag eller andre fordeler ved opphør eller endring av ansettelsesforholdet eller vervet.

Administrerende direktør har pensjonsalder 65 år, og en pensjonsordning som sikrer 66 prosent i pensjon av pensjongivende inntekt ved full opptjeningstid.

Honorar for styremedlemmer fastsettes av generalforsamlingen. Styremedlemmer som er ansatt i KLP-konsernet uten å være valgt av og blant de ansatte mottar ikke honorar for styrevervet.

Alle ytelser er oppgitt uten påslag for arbeidsgiveravgift.

Selskapet har ikke gitt lån/stilt sikkerhetstillegg til daglig leder, styrets leder eller andre nærstående parter.

Note 10 Revisjonshonorar

Tusen kroner	2016	2015
Revisjonshonorar	940	974
Andre attestasjonstjenester	56	0
Skatterådgivning	0	19

Revisjonshonorar periodiseres ikke, men kostnadsføres i henhold til mottatt faktura.
Beløpene ovenfor er inklusive merverdiavgift.

Note 11 Antall ansatte, lønnskostnader

Tusen kroner	2016	2015
Antall fast ansatte pr. 31.12	69	69
Gjennomsnittlig antall ansatte	69	67
Antall årsverk	68,75	67,35
Lønnskostnad i resultatregnskapet:		
Lønn	67 463	66 340
Pensjonskostnader	12 375	12 668
Arbeidsgiveravgift	14 680	14 800
Finansskatt	2 927	0
Avsatt lønn inkl. aga	27 790	25 484
Sum lønnskostnader	125 235	119 293

Note 12 Honorarinntekter

Tusen kroner	2016	2015
Aksjefond	193 411	173 187
Rentefond	86 304	82 059
Storkunderabatt	-84 093	-55 609
Sum Forvaltningshonorar verdipapirfond	195 622	199 637
Forv.honorar KLP Skadeforsikring AS	1 481	1 307
Forv.honorar Kommunal Landspensjonskasse	100 748	100 955
Forv.honorar KLP Bedriftspensjon AS	974	683
Forv.honorar KLP Banken AS	63	101
Forv.honorar KLP Kommunekreditt AS	341	321
Forv.honorar Klp Kreditt	34	0
Honorar diverse	33	0
Sum honorar annen verdipapirforvaltning	103 674	103 367
Sum	299 296	303 005

Note 13 Faste og variable kostnader

Tusen kroner	2016	2015
Sum inntekter	299 296	303 005
Resultat før skatt	18 197	46 090
Variable kostnader	57 209	52 060
Faste kostnader	228 021	208 629

Note 14 Andre driftskostnader

Tusen kroner	2016	2015
Husleie	7 057	6 871
IT-kostnader	55 401	49 897
Andre driftskostnader	97 537	84 629
Sum andre driftskostnader	159 995	141 397

Note 15 Netto finansinntekter

Tusen kroner	2016	2015
Renteinntekter bank	366	720
Renteinntekter rentefond, obligasjoner/ sertifikater	3 988	5 347
Gevinst ved salg av aksjer/ opsjoner	1 092	3 383
Urealisert verdiendring på rentefond, obligasjoner/ sertifikater	823	-1 787
Andre finanskostnader	0	-10
Finanskostnader pensjonsberegning	-2 137	-2 133
Tap ved salg av obligasjoner/ sertifikater	0	-1 746
Sum netto finansinntekter	4 131	3 773

Note 16 Transaksjoner med nærstående parter

Tusen kroner	2016	2015
Inntekter		
Forvaltningshonorar	103 674	103 367
Kostnader		
Husleie/Renhold	7 361	7 178
Pensjonspremie	10 583	10 708
Stabstjenester (selvkost)	43 867	32 124
Rentesubsidierte ansattlån	333	282
Sum	62 145	50 293
Balanse eiendeler		
KLP Liv	1 365	4 625
KLP Skade	289	315
KLP Bedriftspensjon	142	105
KLP Kommunekreditt AS	92	79
KLP Eiendom AS	1	0
KLP fondene	27 117	21 949
Sum	29 005	27 073
Balanse gjeld		
KLP Banken AS	-7	-39
KLP Boligkreditt AS	-86	-19
Kommunal landspensjonskasse, Konsernbidrag	-13 596	-35 000
Sum	-13 689	-35 059

Note 17 Annen kortsiktig gjeld

Tusen kroner	2016	2015
Avsatt Lønn	52 531	47 834
Feriepenger	7 170	7 001
Påløpne driftskostnader	25 762	17 183
Sum annen kortsiktig gjeld	85 463	72 018

Note 18 Pensjonsforpliktelser egne ansatte

Hoveddelen av pensjonsansvaret er dekket gjennom KLP's Fellesordning for kommuner og bedrifter ("Fellesordningen"). Selskapet tilbyr også pensjonsordning utover Fellesordningen. Denne forpliktelsen dekkes over driften. Fellesordningen er en ytelsesbasert pensjonsordning som tilfredsstiller kravene om obligatorisk tjenestepensjon (OTP). Selskapet har AFP-ordning.

Den regnskapsmessige behandling av pensjonsforpliktelser er nærmere beskrevet i note 1 og 2.

tusen kroner	Fellesordningen	Over drift	2016	Fellesordningen	Over drift	2015
Pensjonskostnader						
Nåverdi av årets opptjening	9 976	1 791	11 767	10 182	1 960	12 142
Administrasjonsomkostning	272	0	272	264	0	264
Arbeidsgiveravgift - Pensjonskostnad	1 445	253	1 697	1 473	276	1 749
Resultatført planendring	0	0	0	0	0	0
Resultatført pensjonskostnad inkl. arbeidsgiveravgift og adm	11 692	2 044	13 736	11 919	2 236	14 156
Netto finanskostnad						
Rentekostnad	3 121	489	3 610	3 121	405	3 526
Forventet avkastning	-2 506	0	-2 506	-1 916	0	-1 916
Forvaltningsomkostning	229	0	229	260	0	260
Netto rentekostnad	1 383	489	1 873	1 465	405	1 870
Arbeidsgiveravgift - Netto rentekostnad	195	69	264	207	57	264
Netto rentekostnad inkl. arbeidsgiveravgift	1 579	558	2 137	1 671	462	2 133
Estimatavvik pensjoner						
Aktuarielt tap (gevinst)	-1 060	529	-531	-13 761	-1 698	-15 459
Arbeidsgiveravgift	-150	75	-75	-1 940	-239	-2 180
Aktuarielt tap (gevinst) inkl. arbeidsgiveravgift	-1 210	604	-606	-15 702	-1 938	-17 639
Sum pensjonskostnad inkl. rentekostnad og estimatavvik	12 061	3 205	15 267	-2 111	761	-1 350

tusen kroner	Fellesordningen	Over drift	2016	Fellesordningen	Over drift	2015
Pensjonsforpliktelser						
Brutto påløpt pensjonsforpliktelse	141 980	19 136	161 116	125 864	16 326	142 190
Pensjonsmidler	103 040	0	103 040	89 167	0	89 167
Netto forpliktelse før arbeidsgiveravgift	38 941	19 136	58 076	36 697	16 326	53 024
Finansskatt	1 947	957	2 904	0	0	0
Arbeidsgiveravgift	5 491	2 698	8 189	5 174	2 302	7 476
Brutto påløpt forpliktelse inkl. arbeidsgiveravgift og finansskatt	149 418	22 791	172 208	131 038	18 628	149 667
Netto forpliktelse inkl. arbeidsgiveravgift og finansskatt	46 378	22 791	69 169	41 872	18 628	60 500

tusen kroner	Fellesordningen	Over drift	2016	Fellesordningen	Over drift	2015
Avstemming pensjonsforpliktelse						
Balanseført nto forpliktelse/(midler) 01.01.	41 872	18 628	60 500	51 676	17 867	69 544
Resultatført pensjonskostnad	11 692	2 044	13 736	11 919	2 236	14 156
Resultatført finanskostnad	1 579	558	2 137	1 671	462	2 133
Aktuarielle gevinst og tap inkl. arbeidsgiveravgift	737	1 560	2 297	-15 702	-1 938	-17 639
Arbeidsgiveravgift innbetalt premie/tilskudd	-1 174	0	-1 174	-951	0	-951
Innbetalt premie/tilskudd inkl. adm	-8 327	0	-8 327	-6 743	0	-6 743
Balanseført nto forpliktelse/(midler) 31.12 i år	46 378	22 791	69 169	41 872	18 628	60 500

tusen kroner	Fellesordningen	Over drift	2016	Fellesordningen	Over drift	2015
Endring i pensjonsforpliktelser						
Balanseført nto forpliktelse/(midler) 01.01.	131 038	18 628	149 667	0	17 867	150 203
Nåverdi av årets opptjening	9 976	1 791	11 767	10 182	1 960	12 142
Rentekostnad	3 660	489	4 150	3 121	405	3 526
Aktuarielt tap (gevinst) brutto pensjonsforpliktelse	4 811	1 560	6 372	-14 421	-1 938	-16 359
Arbeidsgiveravgift av pensjonskostnad	1 445	253	1 697	1 473	276	1 749
Arbeidsgiveravgift av netto rentekostnad	195	69	264	207	57	264
Arbeidsgiveravgift innbetalt premie/tilskudd	-1 174	0	-1 174	-951	0	-951
Utbetalinger	-534	0	-534	-907	0	-907
Brutto pensjonsforpliktelse 31.12	149 418	22 791	172 208	131 038	18 628	149 667

tusen kroner	Fellesordningen	Over drift	2016	Fellesordningen	Over drift	2015
Endring i pensjonsmidler						
Pensjonsmidler 01.01	89 167	0	89 167	80 659	0	80 659
Forventet avkastning	2 506	0	2 506	1 916	0	1 916
Aktuarielt (tap) gevinst på pensjonsmidlene	4 074	0	4 074	1 280	0	1 280
Administrasjonsomkostning	-272	0	-272	-264	0	-264
Finansomkostning	-229	0	-229	-260	0	-260
Innbetalt premie/tilskudd inkl. adm	8 327	0	8 327	6 743	0	6 743
Utbetalinger	-534	0	-534	-907	0	-907
Pensjonsmidler 31.12	103 040	0	103 040	89 167	0	89 167

tusen kroner	Fellesordningen	Over drift	2016	Fellesordningen	Over drift	2015
Pensjonsordningens over-/ underfinansiering						
Nåverdien av den ytelsesbaserte pensjonsforpliktelsen	149 418	22 791	172 208	131 038	18 628	149 667
Virkelig verdi av pensjonseiendelene	103 040	0	103 040	89 167	0	89 167
Netto pensjonsforpliktelse	46 378	22 791	69 169	41 872	18 628	60 500

tusen kroner	Fellesordningen	Over drift	2016	Fellesordningen	Over drift	2015
Avkastning på pensjonsmidlene						
Forventet avkastning på pensjonsmidlene	3	0	0	2	0	2
Aktuarielt tap/gevinst på pensjonsmidlene	4	0	0	1	0	1
Faktisk avkastning på pensjonsmidlene	7	0	0	3	0	3

	31.12.2016	31.12.2015
Økonomiske forutsetninger (felles for alle pensjonsordningene)		
Diskonteringsrente	2,60 %	2,70 %
Lønnsvekst	2,50 %	2,50 %
Folketrygdens grunnbeløp (G)	2,25 %	2,25 %
Pensjonsregulering	1,48 %	1,48 %
Finansskatt	5,00 %	5,00% ¹

¹ Det er beregnet 5% finansskatt på den delen av forpliktelsen pr. 31.12.2015 som ikke er utbetalt i 2016.

Til målingen av pensjonskostnaden for 2015 anvendes forutsetninger per 31.12.2015, mens for beregning av pensjonsforpliktelsen 31.12.2016 anvendes forutsetninger og bestand per 31.12.2016. Forutsetningene er basert på markedssituasjonen per 31.12.2016 og er i samsvar med anbefaling fra regnskapsstiftelsen.

Aktuarielle forutsetninger

KLP's Fellesordning for kommuner og bedrifter ("Fellesordningen")

En viktig del av grunnlaget for pensjonskostnader og pensjonsforpliktelser er hvordan dødelighet og uførhet gjør seg gjeldende blant medlemmene i pensjonsordningen.

KLP har lagt til grunn dødelighetstabell K2013BE som tar utgangspunkt i FNO sine analyser av dødeligheten i livsforsikringsbestandene i Norge og SSBs framskrivinger.

Uttak av AFP i 2016 (prosent i forhold til gjenværende arbeidstakere):

Kostnadene til AFP avhenger av hvor mange i hvert årskull som tar ut AFP. Ved fylte 62 år er det 42,5 prosent som går av med AFP-pensjon.

Det er bare de som er ansatt og i arbeid helt frem til pensjoneringen som har rett til AFP. Dette er tatt hensyn til i beregningen av AFP-forpliktelsen

Frivillig avgang for Fellesordningen i 2016 (i %)

Alder (i år)	<24	24-29	30-39	40-50	51-55	>55
Turnover	25%	15%	7,5%	5%	3%	0%

Pensjoner over driften

Uttak av AFP/tidligpensjon er ikke relevant for denne ordningen. Når det gjelder levealder, er samme variant av K2013BE lagt til grunn som i Fellesordningen

Antall	Fellesordningen	Over drift	2016	Fellesordningen	Over drift	2015
Medlemsstatus						
Antall aktive	68	19	87	65	19	84
Antall oppsatte (tidligere ansatte med oppsatte rettigheter)	57	13	70	61	13	61
Antall pensjoner	5	0	5	5	0	5

	2016	2015
Pensjonsmidlenes sammensetning:		
Eiendom	12,5 %	12,8 %
Utlån	11,6 %	12,3 %
Aksjer	20,1 %	19,8 %
Anleggs-/HTF- obligasjoner	26,8 %	26,9 %
Omløpsobligasjoner	20,0 %	20,6 %
Likviditet/pengemarked	8,9 %	7,6 %
Sum	100,0 %	100,0 %

Pensjonsmidlene er basert på KLPs finansielle midler i kollektivporteføljen. Tabellen viser prosentvis plassering av pensjonsmidlene som administreres av KLP ved utgangen av året. Verdijustert avkastning av eiendelene ble 5,86 prosent i 2016 og 3,6 prosent i 2015.

Forventet innbetaling til ytelsesplaner etter ansettelsens opphør for perioden 1. januar 2016 – 31. desember 2016 er 13 millioner kroner.

Sensitivitetsanalyse per 31.12.2016

Diskonteringsrenten reduseres med 0,5%

Brutto pensjonsforpliktelse	Økning	9,9 %
Årets opptjening	Økning	13,9 %

Lønnsvekst økes med 0,25%

Brutto pensjonsforpliktelse	Økning	1,2 %
Årets opptjening	Økning	3,1 %

Dødeligheten styrkes med 10%

Brutto pensjonsforpliktelse	Økning	2,5 %
Årets opptjening	Økning	1,9 %

Sensitivitetsanalysen over er basert på at alle andre forutsetninger er uendret. I praksis er det et lite sannsynlig scenario og endringer i noen forutsetninger er korrelerte. Beregningen av brutto pensjonsforpliktelse og årets opptjening i sensitivitetsanalysen er gjort etter samme metode som ved beregning brutto pensjonsforpliktelse i balansen.

Durasjonen i fellesordningen er beregnet til 17,1.

Til generalforsamlingen i KLP Kapitalforvaltning AS

Uavhengig revisors beretning

Uttalelse om revisjonen av årsregnskapet

Konklusjon

Vi har revidert KLP Kapitalforvaltning AS' årsregnskap som viser et overskudd på kr 14 111 780. Årsregnskapet består av balanse per 31. desember 2016, resultatregnskap, oppstilling over endringer i egenkapital og kontantstrømoppstilling for regnskapsåret avsluttet per denne datoen og noter til årsregnskapet, herunder et sammendrag av viktige regnskapsprinsipper.

Etter vår mening er det medfølgende årsregnskapet avgitt i samsvar med lov og forskrifter og gir et rettviseende bilde av selskapets finansielle stilling per 31. desember 2016, og av dets resultater og kontantstrømmer for regnskapsåret avsluttet per denne datoen i samsvar med regnskapslovens regler og god regnskapsskikk i Norge.

Grunnlag for konklusjonen

Vi har gjennomført revisjonen i samsvar med lov, forskrift og god revisjonsskikk i Norge, herunder de internasjonale revisjonsstandardene International Standards on Auditing (ISA-ene). Våre oppgaver og plikter i henhold til disse standardene er beskrevet i Revisors oppgaver og plikter ved revisjon av årsregnskapet. Vi er uavhengige av selskapet slik det kreves i lov og forskrift, og har overholdt våre øvrige etiske forpliktelser i samsvar med disse kravene. Etter vår oppfatning er innhentet revisjonsbevis tilstrekkelig og hensiktsmessig som grunnlag for vår konklusjon.

Øvrig informasjon

Ledelsen er ansvarlig for øvrig informasjon. Øvrig informasjon består av årsberetningen, men inkluderer ikke årsregnskapet og revisjonsberetningen.

Vår uttalelse om revisjonen av årsregnskapet dekker ikke øvrig informasjon, og vi attesterer ikke den øvrige informasjonen.

I forbindelse med revisjonen av årsregnskapet er det vår oppgave å lese øvrig informasjon med det formål å vurdere hvorvidt det foreligger vesentlig inkonsistens mellom øvrig informasjon og årsregnskapet, kunnskap vi har opparbeidet oss under revisjonen, eller hvorvidt den tilsynelatende inneholder vesentlig feilinformasjon.

Dersom vi konkluderer med at den øvrige informasjonen inneholder vesentlig feilinformasjon er vi pålagt å rapportere det. Vi har ingenting å rapportere i så henseende.

Styrets og daglig leders ansvar for årsregnskapet

Styret og daglig leder (ledelsen) er ansvarlig for å utarbeide årsregnskapet i samsvar med lov og forskrifter, herunder for at det gir et rettviseende bilde i samsvar med regnskapslovens regler og god regnskapsskikk i Norge. Ledelsen er også ansvarlig for slik intern kontroll som den finner nødvendig

PricewaterhouseCoopers AS, Postboks 748 Sentrum, NO-0106 Oslo

T: 02316, org.no.: 987 009 713 MVA, www.pwc.no

Statsautoriserte revisorer, medlemmer av Den norske Revisorforening og autorisert regnskapsførerselskap

for å kunne utarbeide et årsregnskap som ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller feil.

Ved utarbeidelsen av årsregnskapet må ledelsen ta standpunkt til selskapets evne til fortsatt drift og opplyse om forhold av betydning for fortsatt drift. Forutsetningen om fortsatt drift skal legges til grunn for årsregnskapet så lenge det ikke er sannsynlig at virksomheten vil bli avvirket.

Revisors oppgaver og plikter ved revisjonen av årsregnskapet

Vårt mål med revisjonen er å oppnå betryggende sikkerhet for at årsregnskapet som helhet ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller utilsiktede feil, og å avgi en revisjonsberetning som inneholder vår konklusjon. Betyggende sikkerhet er en høy grad av sikkerhet, men ingen garanti for at en revisjon utført i samsvar med lov, forskrift og god revisjonsskikk i Norge, herunder ISA-ene, alltid vil avdekke vesentlig feilinformasjon som eksisterer. Feilinformasjon kan oppstå som følge av misligheter eller utilsiktede feil. Feilinformasjon blir vurdert som vesentlig dersom den enkeltvis eller samlet med rimelighet kan forventes å påvirke økonomiske beslutninger som brukerne foretar basert på årsregnskapet.

Som del av en revisjon i samsvar med lov, forskrift og god revisjonsskikk i Norge, herunder ISA-ene, utøver vi profesjonelt skjønn og utviser profesjonell skepsis gjennom hele revisjonen. I tillegg:

- identifiserer og anslår vi risikoen for vesentlig feilinformasjon i regnskapet, enten det skyldes misligheter eller utilsiktede feil. Vi utformer og gjennomfører revisjonshandlinger for å håndtere slike risikoer, og innhenter revisjonsbevis som er tilstrekkelig og hensiktsmessig som grunnlag for vår konklusjon. Risikoen for at vesentlig feilinformasjon som følge av misligheter ikke blir avdekket, er høyere enn for feilinformasjon som skyldes utilsiktede feil, siden misligheter kan innebære samarbeid, forfalskning, bevisste utelatelser, uriktige fremstillinger eller overstyring av intern kontroll.
- opparbeider vi oss en forståelse av den interne kontroll som er relevant for revisjonen, for å utforme revisjonshandlinger som er hensiktsmessige etter omstendighetene, men ikke for å gi uttrykk for en mening om effektiviteten av selskapets interne kontroll.
- evaluerer vi om de anvendte regnskapsprinsippene er hensiktsmessige og om regnskapsestimatene og tilhørende noteopplysninger utarbeidet av ledelsen er rimelige.
- konkluderer vi på hensiktsmessigheten av ledelsens bruk av fortsatt drift-forutsetningen ved avleggelsen av regnskapet, basert på innhentede revisjonsbevis, og hvorvidt det foreligger vesentlig usikkerhet knyttet til hendelser eller forhold som kan skape tvil av betydning om selskapets evne til fortsatt drift. Dersom vi konkluderer med at det eksisterer vesentlig usikkerhet, kreves det at vi i revisjonsberetningen henleder oppmerksomheten på tilleggsopplysningene i regnskapet, eller, dersom slike tilleggsopplysninger ikke er tilstrekkelige, at vi modifiserer vår konklusjon om årsregnskapet og årsberetningen. Våre konklusjoner er basert på revisjonsbevis innhentet inntil datoen for revisjonsberetningen. Etterfølgende hendelser eller forhold kan imidlertid medføre at selskapet ikke fortsetter driften.
- evaluerer vi den samlede presentasjonen, strukturen og innholdet, inkludert tilleggsopplysningene, og hvorvidt årsregnskapet representerer de underliggende transaksjonene og hendelsene på en måte som gir et rettviseende bilde.

Vi kommuniserer med styret blant annet om det planlagte omfanget av revisjonen og til hvilken tid revisjonsarbeidet skal utføres. Vi utveksler også informasjon om forhold av betydning som vi har avdekket i løpet av revisjonen, herunder om eventuelle svakheter av betydning i den interne kontrollen.

Uttalelse om øvrige lovmessige krav

Konklusjon om årsberetningen

Basert på vår revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, mener vi at opplysningene i årsberetningen om årsregnskapet, forutsetningen om fortsatt drift og forslaget til anvendelse av overskuddet er konsistente med årsregnskapet og i samsvar med lov og forskrifter.

Konklusjon om registrering og dokumentasjon

Basert på vår revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, og kontrollhandlinger vi har funnet nødvendig i henhold til internasjonal standard for attestasjonsoppdrag (ISAE) 3000 «Attestasjonsoppdrag som ikke er revisjon eller forenklet revisorkontroll av historisk finansiell informasjon», mener vi at ledelsen har oppfylt sin plikt til å sørge for ordentlig og oversiktlig registrering og dokumentasjon av selskapets regnskapsopplysninger i samsvar med lov og god bokføringsskikk i Norge.

Oslo 1. mars 2017
PricewaterhouseCoopers AS

A handwritten signature in blue ink that reads 'Ola Anfinsen'.

Ola Anfinsen
Statsautorisert revisor